

کد مقاله: **Heca15-02010252**

بررسی خصوصیات مورفولوژیکی گل نرگس شیراز (*Narcissus tazetta* L.) در شرایط رویشگاهی و مزرعه ای خراسان جنوبی

محمد حسین امینی فرد*، حسن بیات^۱

۱- استادیار گروه علوم باغبانی دانشکده کشاورزی دانشگاه بیرجند

* mh.aminifard@birjand.ac.ir

چکیده

گل نرگس یکی از مهم ترین گیاهان زینتی است که گونه های مختلف آن در سرتاسر دنیا به جز مناطق گرمسیری رشد می کنند. به منظور بررسی تاثیر شرایط مزرعه و رویشگاه بر خصوصیات زایشی، رویشی و اندازه سوخ گل نرگس (*Narcissus Tazetta* L.) آزمایشی بر پایه طرح کاملاً تصادفی با ۴ تکرار در شهرستان خوسف استان خراسان جنوبی انجام شد. نتایج حاصل از این آزمایش نشان داد که همه صفات مورد بررسی به جز طول جام گل در شرایط رویشگاه و مزرعه با یکدیگر اختلاف معنی داری داشتند. مقادیر صفات طول دمگل، قطر تاج گل، طول تاج گل، طول و قطر ساقه گل دهنده در شرایط مزرعه به ترتیب ۱۵، ۱۰، ۱۵، ۷۲ و ۶۲ درصد نسبت به شرایط رویشگاه بیشتر بود. قطر گل و تعداد گل نیز به عنوان مهمترین صفات زینتی در گل نرگس بطور معنی داری تحت تاثیر شرایط رشد قرار گرفت و مقادیر این صفات به ترتیب ۶ و ۹۲ درصد در شرایط مزرعه بیشتر از شرایط رویشگاه بود. اندازه محیط سوخ که نقش ذخیره مواد غذایی را بر عهده دارد به طور معنی داری در شرایط مزرعه در مقایسه با شرایط رویشگاه بیشتر (۳۵٪ افزایش) بود.

کلمات کلیدی: نرگس، تعداد گل، *Narcissus Tazetta*، محیط سوخ

مقدمه

گل نرگس (*Narcissus* spp.) یکی از مهم ترین گیاهان زینتی است که گونه های مختلف آن در سرتاسر دنیا به جز مناطق گرمسیری رشد می کنند. نرگس گیاهی سوخوار و چند ساله است که از آن به عنوان گل بریده، باغچه ای و گلدانی استفاده می شود [۱]. این گونه در مناطق مختلف ایران به خصوص شمال، شمال شرق، فارس، بو شهر، بهبهان، کرمان و خراسان جنوبی رویش دارد و زمان گلدهی آن پاییز و زمستان است [۲].

کوچکی و همکاران [۳] گزارش کردند که وزن خشک کل بوته، وزن سرشاخه گلدار، قطر تاج و ارتفاع گیاه کلپوره در شرایط مزرعه بطور معنی داری در مقایسه با شرایط رویشگاه بیشتر بود.

نرگس در بخش خوش شهر استان بیرجند به طور وسیعی مورد کشت و کار قرار می گیرد ولی تاکنون گزارشی مبنی بر مقایسه ویژگی های مورفولوژیک این گیاه در شرایط مزرعه و رویشگاه طبیعی آن گزارش نشده است. بنابراین پژوهش حاضر با هدف بررسی تاثیر شرایط مزرعه و رویشگاه بر خصوصیات زایشی، رویشی و اندازه سوخ گل نرگس (*Narcissus Tazetta*) انجام شده است.

مواد و روش ها

این آزمایش در دو قسمت مطالعات رویشگاهی و مزرعه ای با هدف بررسی و مقایسه خصوصیات مورفولوژیکی گل نرگس شیراز (*Narcissus tazetta* L.) انجام شد. مطالعات رویشگاهی بر روی نرگس های خودرو استان خراسان جنوبی در آذر ماه سال ۱۳۹۴ در محلی به نام نرگس کوه واقع در بخش خوسف (۳۲ درجه، ۵۰ دقیقه و ۳۱ ثانیه شمالی، ۵۸ درجه، ۴۵ دقیقه و ۴ ثانیه شرقی و ارتفاع از سطح دریا ۱۳۴۹ متر) انجام شد. برای انجام مطالعات مزرعه ای از سوخ های درشت و هم اندازه نرگس در اواخر شهریور ۱۳۹۴ در مزرعه ای که دارای بافت لومی شنی، اسیدیته ۸/۳۹ و هدایت الکتریکی ۱/۳۷ میلی موس بر سانتی متر کشت شدند. سوخ ها به صورت ردیفی و با فواصل ۵۰ در ۵۰ سانتی متر کشت شدند. آبیاری گیاهان هر ۱۲ روز یکبار انجام شد و برای آماده سازی زمین از کود حیوانی استفاده شد. وجین علف های هرز نیز به صورت دستی انجام شد.

صفات مورد اندازه گیری

صفات زایشی قطر گل، قطر تاج گل، طول تاج گل، طول جام گل، طول دمگل و قطر ساقه گل دهنده توسط کولیس دیجیتال اندازه گیری شدند. تعداد گل در داخل گل آذین شمارش و طول ساقه گل دهنده نیز با خط کش اندازه گیری شد. صفات رویشی طول و عرض برگ نیز اندازه گیری شدند.

تجزیه آماری

تجزیه داده های حاصل از آزمایش با استفاده از نرم افزار آماری JMP8 انجام و مقایسه میانگین داده ها بر اساس آزمون LSD در سطح احتمال ۵ درصد انجام شد.

نتایج و بحث

نتایج حاصل از این آزمایش نشان داد که همه صفات مورد بررسی به جز طول جام گل در شرایط رویشگاه و مزرعه با یکدیگر اختلاف معنی داری داشتند. مقادیر صفات طول دمگل، قطر تاج گل، طول تاج گل، طول و قطر ساقه گل دهنده در شرایط مزرعه به ترتیب ۱۵، ۱۰، ۱۵، ۷۲ و ۶۲ درصد نسبت به شرایط رویشگاه بیشتر بود. مقادیر صفات رویشی طول و عرض برگ نیز در شرایط مزرعه نسبت به شرایط رویشگاه برتری داشت بطوریکه مقادیر صفات به ترتیب ۴۸ و ۲۶ درصد در شرایط مزرعه در مقایسه با رویشگاه بیشتر بود. قطر گل و تعداد گل به عنوان مهمترین صفات زینتی در گل نرگس بطور معنی داری تحت تاثیر شرایط رشد قرار گرفت و مقادیر این صفات به ترتیب ۶ و ۹۲ درصد در شرایط مزرعه بیشتر از شرایط رویشگاه بود. کوچکی و همکاران [۳] گزارش کردند که وزن خشک کل بوته، وزن سرشاخه گلدار، قطر تاج و ارتفاع گیاه کلیپوره در شرایط مزرعه بطور معنی داری در مقایسه با شرایط رویشگاه بیشتر بود.

اندازه محیط سوخ که نقش ذخیره ای مواد غذایی را بر عهده دارد به طور معنی داری در شرایط مزرعه در مقایسه با شرایط رویشگاه بیشتر (۳۵٪ افزایش) بود. بین ذخیره مواد غذایی فلس های سوخ و تولید گل رابطه وجود دارد. سوخ های بزرگتر به دلیل ذخیره مواد غذایی بیشتر، رشد و توسعه رویشی بیشتری نسبت به سوخ های کوچک دارند. در ژئوفیت ها و سایر گیاهان دارای اندام تکثیری رویشی، رشد و نمو گیاه تحت تاثیر میزان ذخیره مواد غذایی در غده، پدازه، ریزوم یا سوخ در زمان کاشت قرار می گیرد [۴]. بنابراین بالاتر بودن مقادیر صفات رویشی و زایشی در شرایط مزرعه در مقایسه با شرایط رویشگاه احتمالاً به دلیل اندازه بیشتر اندام زیرزمینی برمی گردد.

Agriculture Development, Healthy Earth

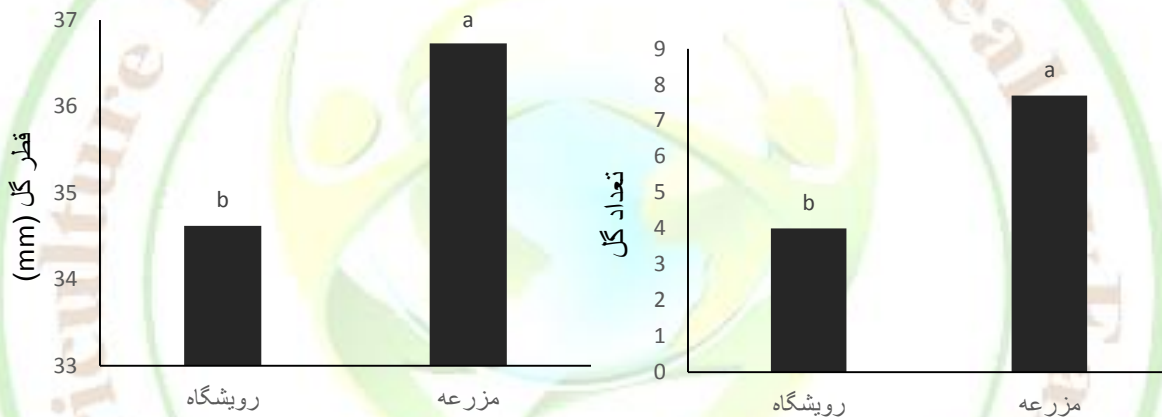
۳۰ دی ماه ۱۳۹۴

جدول ۱- مقایسه میانگین صفات مورد بررسی در شرایط رویشگاه و مزرعه

اندازه	قطر	طول	طول	طول	قطر تاج	طول	طول	تیمار
محیط	عرض	طول	ساقه	ساقه گل	تاج گل	دمگل	جام گل	
سوخ	برگ	برگ	گل	دهنده	تاج گل	گل	گل	
(cm)	(mm)	(cm)	دهنده	دهنده	(mm)	(mm)	(mm)	(mm)
			(mm)	(cm)				
۱۲/۱۱b	۱۲/۷۴b	۲۵/۳۲b	۴/۰۶b	۱۲/۹۰b	۴/۷۴b	۱۱/۵۵b	۲۷/۴۱b	۲۸/۰۹a
۱۶/۴۱a	۱۶/۱۱a	۳۷/۷۰a	۶/۶۱a	۲۲/۳۱a	۵/۴۹a	۱۲/۷۹a	۳۱/۵۴a	۲۹/۶۰a

اعدادی که در هر ستون حداقل دارای یک حرف مشترک هستند بر اساس آزمون LSD در سطح احتمال ۵٪ با یکدیگر تفاوت معنی داری ندارند.

شکل ۱- مقادیر قطر گل و تعداد گل در شرایط مزرعه و رویشگاه

نتیجه گیری

نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد که کشت گیاهان نرگس در شرایط مزرعه تاثیر مثبت و معنی داری بر بهبود خصوصیات زایشی و رویشی گیاه نرگس از طریق افزایش اندازه محیط سوخ و ذخیره بیشتر مواد غذایی نسبت به شرایط رویشگاه طبیعی دارد.

منابع

- [1]- Dole J. M. and Wilkins H. F., 2005. Floriculture, Principles and Species. Prentice-Hall, Inc. U.S.A.
- [2]- مظهري ن., ۱۳۸۳. فلور ایران شماره های ۴۶ و ۴۷: تیره های خیارک و نرگس. انتشارات موسسه تحقیقات جنگل ها و مراتع.
- [3]- کوچکی ع., نصیری محلاتی م., عزیزی گ. و خزاعی ح. ر. ۱۳۸۷. بررسی نیازهای آگرواکولوژیک گیاه کلپوره (*Teucrium polium* L.). مجله پژوهش های زراعی ایران، ۶: ۳۹۵-۴۰۳.
- [4]- Watad A. A., Luria G. and Borochoy A., 1999. Aconitum: effects of environmental conditions and tuber size on growth, flowering and tuber production. Scientia Horticulturae, 81: 135-147.